

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationum// Roberti Bel-//larmini Politiani,// Societatis
Iesv// De Controversiis// Christianae Fidei, Adver-//sus
huius temporis Haereticos,// Tomus ...**

De Sacramento Evcharistiæ - Sex Libris Explicata

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1589]

VD16 B 1603

XIII. Idem probatur ex cap. 11. ad Corinthios.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54113](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54113)

personam à se amatam desiderare vestes, aut aliud aliquid al-
cuius alterius, continuò offert ipse sua illis meliora, & pra-
stantiora: ita etiam Apostolus, cùm videret Corinthios des-
iderare sanguinem sacrificiorum, & esum carniùm immola-
tarum, vt eos reuocaret, ostēdit illis mensam Domini, in qua
sanguinem, & carnem habent sine comparatione præstantio-
rem. Sed si vera esset sententia aduersariorum, nihil Aposto-
lus obtinisset. Si enim vera caro, & verus sanguis non est in
altari, sed tantùm figura & signum, non magis mouebit ora-
tio Apostoli, quàm moueret qui personæ amatæ offerret ve-
stem sericā depictam, vt eam auerteret à veste serica vera con-
cupiscenda.

CAPVT XIII.

Idem probatur ex cap. II. prioris ad Corinth.

ALTER locus ad vñm Sacramenti perti-
nens habetur cap. II. prioris ad Cor. vbi præter verba institutio-
nis, quæ suprâ tractata sunt, habentur illa ver-
ba: *Qui manducat, & bibit indignè, iudicium sibi
manducat & bibit, non diiudicans corpus Domini.* Et super:
Reus erit corporis, & sanguinis Domini. Hinc enim confici-
tur hoc argumentum. Reprehenduntur quidam, quod indig-
nè recipiant corpus Christi, & inde dicuntur non vitam, sed
iudicium haurire. At isti non recipiunt spiritu, & fide corpus
Christi, quia vtiliter reciperent, si ita reciperēt; ergo recipiunt
solo corpore; ergo corpus Christi verè præsens est in Eucharis-
tia, neq; enim ore corporali sumi potest corpus Christi, vt est
in cælo.

Aduersarij duobus modis eludere conantur hunc locum:
dicunt enim eos, qui indignè accedunt, duplici de causa reos
feri corporis Domini, & iudicium sibi manducare. PRIMÒ,
quia non recipiunt verè corpus Domini, quod eis in illis sym-
bolis Deus offert, quod idem est, ac si illud in terram abiice-
rent, & conculcarent. SECUNDO, quia iniuria afficiunt sym-
bola corporis Domini: iniuria autem symboli, seu imaginis
refertur ad ipsum, cuius est symbolum, vel imago. Vtramque
causam breuiter attingit Calvinus, lib. 4. Institut. cap. 17. §. 31.
fusiùs autem Petrus Martyr in commen. huius loci, vbi ponit
exemplum statuæ principis, & Petrus Boquinus in lib. contra
Heshusium, pag. 164. vbi etiam adfert exemplum Theodostij,
qui

qui gravissimè puniuit, qui vxoris suæ imaginem affecerant contumelia.

SED neutra caussa solida est. A c, vt à posteriore incipiamus, miranda est inconstantia Calvinistarum. In caussa enim imaginum non putat se peccare in Christum & Sanctos, cum eorum imagines demoliuntur; & rident Catholicos, cum illis obiiciunt, honorem, & contumelias imaginum referri ad exemplar: nunc autem summum sacrilegium esse volunt indignè sumere figurata corporis Christi, quòd ea iniuria in Christum ipsum redundet. Porro Klebitius tam est sine mente, vt in eadem pagina in solutio. 7. argumen. inuehatur in eos, qui imagines Christi, & Sanctorum non demoliuntur, in qua dixerat peccare eos, qui indignè sumunt symbola corporis Domini; quia in Regem peccat, qui sigillo eius iniuriam facit, quia nimirum in sigillo inest Regis imago.

PRÆTEREA non censetur fieri iniuria imagini, nisi quando eo animo quis imaginem violat, vt illi iniuriam faciat: si enim alia de caussa imago discerpatur, conculcetur, maculetur, vt sæpissimè vsu venit in imaginibus, vel humi depictis, vel in vasis, vestibus, aliisque eiusmodi rebus existentibus, nemo dicit violatum esse eum, cuius illæ imagines sunt. At qui Sacramentum Eucharistiæ percipiunt cum cōscientia peccati lathalis, rei sunt corporis Domini, & iudicium sibi manducant, etiam si non accesserint animo Eucharistiam violandi: non igitur illa caussa est huius peccati, quòd Eucharistia sit figura corporis Christi.

AD HÆC, si idèd peccarent, qui indignè sumunt Eucharistiam, quia illa Christum repræsentat, non liceret homini peccatori aspicere, vel tractare imaginem Christi depictam; neque verbum Dei audire. Nam ista etiam Christum repræsentant, & offerunt, immò opinione aduersariorum, melius verbi Dei prædicatio Christum nobis significat, & offert, quàm vllum Sacramentum. Et cur, quæso, Manna, & aquam de petra sumebant promiscuè boni, & mali; digni, & indigni, & tamen non dicebantur vlli rei corporis Domini, neque iudicium sibi manducabāt, licet illa etiam Christum repræsentarent, & offerrent eo modo, quo Eucharistia aduersariorum sententia?

SI OBITICIAS non licuisse in Testamento veteri homini polluto edere de carnibus sacrificij, Leuit. 7. nec de panibus

propositionis, I. Reg. 21. RESPONDEO, id pro nobis facere. Illa enim, quia erant typi quidam, & figuræ Sacramenti Eucharistiæ, exigebant munditiam quandam corporalem, ut inde intelligeremus spiritualem munditiam, quam exigit res figurata.

Si rursus OBICIAS, in Baptismo esse aquam veram, & naturalem, & non Spiritum sanctum sub speciebus aquæ; & tamen, qui aquam illam sine debita dispositione sumit in Baptismo, sine dubitatione peccat in Sacramentum Dei, & proinde etiam in ipsum Deum. RESPONDEO, id quidem esse verum, peccare, qui Sacramentum quodcunque indignè, & sine dispositione sumunt, quia ponunt obicem gratiæ Dei, non autem quia materia illa significat, vel repræsentat aliquid sacrum. At in Eucharistia sumenda præter dispositionem, ne in vacuum Sacramentum recipiatur, requiritur etiam singularis quædam, & specialis reuerentia, & puritas. Quod patet tum ex verbis Pauli: *Reus erit corporis Domini, Indignum sibi manducat.* nihil enim tale de vlllo alio Sacramento vsquam legimus, nec vllus diceret reum esse Spiritum sancti, qui aquam Baptismi indignè tractat: tum ex poena, qua puniebantur olim, qui Sacramentum Eucharistiæ indignè percipiebant; nam vel ægrotabant, vel moriebantur, ut Apostolus testatur: *Ideo inter vos multi infirmi, & dormiunt multi;* & exempla aliqua refert Cyprianus in sermone de lapsis, qualia de Baptismo nusquam inueniuntur: tum denique, quod semper in Ecclesia diligentissimè cauerint, ne vlla particula Eucharistiæ in terram caderet. TERTULLIANVS de corona militis: *Calcis, aut panis nostri aliquid deieci in terram, anxie patimur:* at aquam Baptismi ipsi proficimus, dum baptizamus. Quare non ideo solum honoranda est Eucharistia, quia est Sacramentum, vel figura, vel signum corporis Domini, sed ob aliam longè maiorem causam: nulla autem fingi potest, nisi quia ipsum Dominum verè continet, nam cetera communia sunt aliis Sacramentis, & figuris.

Iam ALTERA causa, quam adferunt aduersarij, cur Paulus reprehendat indignè sumentes Eucharistiam, quod videlicet illi non recipiant verè corpus Domini, quod sacra symbola illis offerunt; nihil habet probabilitatis. NAM Apostolus non dicit eos peccare, quod non recipiant, sed quod reci-

pian-

piant indignè: vbi crimen ponit in ipsa sumptione, non in omissione sumptionis.

PRÆTEREA illa verba: *Iudicium sibi manducat, et bibit,* apertè indicant, ipsum, quod sumitur ab indignis, adferre illis mortem, cum aliis adferat salutem: hoc enim est manducare iudicium, sumere aliquid, quod sumptum noceat.

PRÆTEREA illa verba: *Non diiudicans corpus Domini,* quid aliud significare possunt, nisi non discernens corpus Domini; sed ita sumens, ac si non esset corpus Domini? vbi certè non negatur manducatio veri corporis, sed asseritur maximè.

PRÆTEREA, si nollent impij sumere corpus Christi, non accederent ad Communionem: ergo cum accedunt, nõ in eo peccant quod nolunt corpus Domini, sed in eo, quod illud volunt, cum sint eo indigni.

DENIQUE omnes interpretes, atque omnes veteres ita hunc locum semper intellexerunt. Basilii lib. 2. de Baptismo, cap. 3. Chrysostomus homil. 24. in priorem ad Corinth. prope finem; homil. 83. in Matthæum, & homil. 45. in Ioannem. Origen. homil. 2. in Psal. 37. Hefichius lib. 6. in Leuiticum, cap. 26. Hieronymus in 1. cap. Malach. Theophylactus, Oecumenius, Ambrosius, & Theodoretus in cap. II. primæ ad Corinth. in eo ponunt peccatum, de quo loquitur Apostolus, quod immundi, ac sordidi purissimum Domini corpus sumere audeamus. Et Chrysostomus quidem addit exemplum de eo, qui purpuram regiam in lutum abiicit, qui non minus peccare censetur, quam si eam scinderet. Theophylactus ponit exemplum de luce solis, quæ oculis ægris nocet, non quia non videtur, sed quia nimia lux offendit debiles, & infirmos oculos. Oecumenius comparat indignè communicantes cum iis, qui Christum crucifixerunt; qui certè non solum peccârunt, quia Christum vt Deum non receperunt, sed quia eundem iniuria grauiissima affecerunt. CYPRIANVS sermo. de cœna Dom. *Vbi sacrum cibum mens perfida tetigit, & in sceleratum os panis sanctificatus intrauit, &c.*

Denique AVGVSTINVS lib. 5. de Baptismo, cap. 8. *Sicut,* inquit, *Iudas, cui buccellam tradidit Dominus, non malè accipiendo, sed malè accipiendo, locum in se Diabolo prabuit: sic indignè quisq; sumens Dominicum Sacramentum, non efficit, & quia ipse malus est, malum sit, aut quia non ad salutem accipit,*
nihil

nihil acceperit: corpus enim Domini, & sanguis Domini, nihilominus erat etiam illis, quibus dicebat Apostolus; Qui manducat indignè, iudicium sibi manducat. & lib. 1. contra Cresconium, cap. 25. probare volens usum malum rerum bonarum nocere: Quid, inquit, de ipso corpore, et sanguine Domini, unico sacrificio pro salute nostra, quamuis ipse Dominus dicat; Nisi quis manducauerit carnem meam, & biberit sanguinem meum, non habebit in se vitam; nonne idem Apostolus docet, etiam hoc perniciosum malè stentibus fieri, cum ait; Quicumq; manducauerit panem, & biberit calicem Domini indignè, reus erit corporis et sanguinis Domini? Quo loco Augustinus aperitissimè dicit, indignos peccare, quia sumunt ipsum corpus Dñi, vnicum sacrificium salutis nostræ: certè autem vnicum sacrificium salutis non est symbolum panis, sed ipsum verum Domini corpus. Idem Augustinus in epist. 120. ad Honoratum, cap. 27. loquens de superbis, qui indignè communicant: Et ipsi, inquit, adducti sunt ad mensam Christi, & accipiunt de corpore & sanguine eius: sed adorant tantum, non etiam saturantur, quia non imitantur. Vbi dicit, superbos licet sine fructu communicent, tamen percipere corpus Domini: & ne putemus eum loqui de corpore figuratè, id est, de pane, qui effigium corporis, dicit eos adorare id, quod sumunt, sed inde non saturari. Denique in epist. 162. vltra medium: Tolerat, inquit, ipse Dominus Iudam Diabolum, furem, & venditorem suum: sinit accipere inter innocentes discipulos, quod fideles nouerunt, precium nostrum. At certè non est precium nostrum, frustum panis, sed vera Christi caro.

SED obiicit Calvinus lib. 4. Instit. cap. 17. §. 34. quædam loca Augustini, vbi videtur sanctus ille Doctor negare sumi ab impiis corpus Christi. Tractat. 26. in Ioannem distinguit Augustinus visibile Sacramentum à virtute, seu re Sacramenti: ac dicit ab impiis sumi tantum visibile Sacramentum, non virtutem, aut rem Sacramenti: & Sacramentum quidem proponi omnibus, siue ad vitam, siue ad exitium; rem verò ipsam omnibus ad vitam, nulli ad exitium. Quòd autem per virtutè & rem Sacramenti non solum intelligatur gratia iustificans, sed etiam corpus Christi, probat Calvinus ex antithesi inter visibile, & inuisibile. Nam corpus Christi non est visibile in Eucharistia; ergo non comprehenditur nomine Sacramenti
visibi-

visibilis, quod à bonis, & malis sumitur: sed nomine rei inuisibilis, quæ sumitur solùm à bonis.

RESPONDEO, S. AVGVSTINVS per virtutem seu rem Sacramenti, non intelligit corpus Christi absolutè, sed gratiam iustificantem, id est, effectum carnis Christi spiritualiter reficientis. Id patet tum ex eo, quod ibidem dicit, Patres Testamenti veteris in Manna de cælo pluente sumpsisse virtutem, & rem Sacramenti, quam nos in Eucharistia suscipimus; Patres autem non sumebant re ipsa carnem Christi, quæ nondum erat, sed sumebant effectum eius, id est, gratiam, quæ dabatur ex merito passionis Christi futuræ: tum ex eo, quod ibidem cum asserit impios non sumere carnem Christi, addit vocè, *Spiritualiter*: *Ac per hoc*, inquit, *qui non manet in Christo, & in quo non manet Christus, proculdubio non manducatur spiritualiter carnem eius, nec bibit sanguinem, licet carnaliter, & visibiliter premat dentibus signum corporis & sanguinis*. Hæc ille. Porro, corpus ipsum Christi sine effectu suo, id est, sine spirituali nutritione animæ, non distinguit Augustinus à visibili Sacramento, sed simul cum illo comprehendit, licet non sit visibile ipsum corpus nisi in specie panis. Ratio, cur non distinguat corpus à signo visibili, est, quia non maiorem fructum percipiunt ex Communionem, qui sic accipiunt corpus Christi, quam si nihil perciperent, nisi solùm signum. Ac ne miretur Calvinus, nos dicere cõprehendi corpus Christi nomine signi visibilis, cogitet Scholasticos omnes dicere solitos Christi corpus sumi ab impiis Sacramentaliter tantùm; cum tamen constet, à Scholasticis non negari sumi ab impiis verè ipsum Christi corpus. Itaq; Sacramentaliter tantùm, siue quod Augustinus dicit, in signo visibili tantùm non excludit corpus Christi, sed effectum corporis Christi.

SED obiicit alium locum ex tract. 59. in Ioannè, vbi Augustinus dicit, Apostolos ceteros māducasse panem Dominum, Iudam manducasse panem Domini. & serm. 2. de verb. Apost. *Tunc erit*, inquit AVGVSTINVS, *unicuiq; corpus, & sanguis Christi, si quod in Sacramento sumitur, in ipsa veritate spiritualiter manducetur, spiritualiter bibatur*. Obiicit etiam alia loca, sed in eandem sententiam.

RESPONDEO, apud Augustinum sæpissimè illud solum dici tale, & verè tale, quod habet effectum suum coniunctū: res enim ex fructu æstimatur. Itaq; illos dicit verè comedere corpus

corpus

corpus Christi, qui vtiliter comedunt: quomodo etiam nos vulgò dicimus aliquem nihil comedisse, qui tam parum comedit, vt non sufficiat ad eius vitam sustentandam; aut cerè, quod comedit, non retinet, sed continuò eiicit. Idem etiam Augustinus lib. 4. in Iulianum, cap. 3. cùm dixisset, opera vitiatū sine fide esse mala, & vitiosa, explicat, se illud solū appellare verum bonum, quod ad eternam salutem ducit. Et lib. 11. contra Faustum, cap. 7. ostendit in Scripturis ita sæpe accipi vocabula, vt non substantiam rei, sed qualitatem, vel effectum significant: vt 1. Cor. 15. dicuntur corpora post resurrectionem futura spiritualia; quia talia erunt quoad effectum, nō quoad substantiam; & ibidem dicitur: *Caro & sanguis regnum Dei non possidebunt*, vbi caro accipitur pro carnis corruptione: & 2. Cor. 5. *Si nouimus Christum secundum carnem, iam non nouimus*, vbi etiam caro non substantiam carnis significat, sed mortalitatem. Sic igitur dicuntur impij nō comedere corpus Christi, licet sumant Sacramētum Eucharistiæ, quia nihil eis prodest, nec inde nutriuntur, aut roborātur. Deniq; in serm. 2. de verbis Apostoli à Caluino citato, AVGVSTINVS dicit: *Illud māducare, refici est; illud bibere, quid est nisi viuere?* cū ergo manducare apud illum eo loco sit refici, quid mirum, si dicat eos non verè manducare, qui non reficiuntur?

SED vrget Caluinus alium locum ex lib. 21. ciuit. cap. 25. vbi Augustinus refert quorundam opinionem, qui putabant impios quoscunq; saluandos esse, modò non in Sacramento solū, sed re ipsa comedissent corpus Christi: refellit autē eam opinionem, atque affirmat, impios non posse dici verè comedere corpus Christi, sed solū Sacramento tenus.

RESPONDEO, eo loco per corpus Christi accipit Augustinus corpus Christi mysticum, cuius etiam Sacramentum est Eucharistia, vt ipse ibidem dicit. Nam opinio, quam refutat, ita accipiebat corpus Christi: dicebant enim illi non posse perire eos, qui Sacramentum percepissent, in vera Ecclesia constituti, quia eo modo non solū Sacramentum sumebant vnitatis fidelium, sed etiam comedebāt corpus Christi, id est, incorporati erant illi vnitati. Augustinus autem refellit ac dicit; neq; etiam eo modo impios comedere corpus Christi, quia non possunt esse membra Christi, cū sint membra meretricis: vbi tamen nō negat impios esse de corpore Christi, quod est Ecclesia, sed negat esse membra viuā eius corporis.

ris. Itaque argumentum Caluini in manifesta æquiuocatione versatur. Sed de his hæctenus.

CAPVT XIV.

Soluuntur argumenta aduersariorum deprompta ex verbo Dei.

NUNC tandem soluenda sunt argumenta, quæ aduersarij ex verbo Dei proferunt, vt probent Christi corpus non esse reuera in Eucharistia. Proponam autem argumenta secundum ordinem librorum Scripturæ sacræ, memoriæ causa.

PRIMUM argumentum sumunt ex illis verbis Psalm. 113. *Deus autem noster in cælo.* Et Isaia 66. *Cælum mihi sedes est.* Ex his locis hoc argumentum instituit Petrus Martyr in lib. contra Gardinerum, par. I. in 8. obiecto: *Christus et homo post resurrectionem est in eadem sede cum Patre, quia sedet ad dexteram Dei; ergo sicut Deus Pater in cælo sedem habet, ibique quærendus est, non in templo, vel pixide; ita etiam Christus, nisi velimus sedem Dei et cælum in pixide contineri.*

RESPONDEO; Argumentum hoc nihil omninò probare, vel potius contrarium probare eius, quod auctor intendit. Nam licet sedes Dei dicatur cælum, quia in eo loco Deus manifestat gloriam regni sui; tamen etiam extra eum locum Deus inuenitur, cum sit vbique: & falsum est Deum non esse quærendum, nisi in cælo, cum Act. 17. Paulus dicat, vbique posse quæri, & inueniri Deum, quia non longè est ab vnoquoque nostrum: in ipso enim viuimus, mouemur, & sumus. Eodem igitur modo Christus homo, licet sit in cælo & ibi sedeat in throno regni, manifestans Angelis & beatis gloriam suam; tamen etiam extra cælum esse potest, vbi ipse voluerit: non ergo dicimus cælum esse in pixide, sed Christum in cælo, & extra cælum esse posse.

SED vrget Martyr in solutione obiecti 48. hoc sophisma: *Christi corpus est in cælo, Christi corpus est in Sacramento, ergo Sacramentum est in cælo.* Et quia responderat Gardinerus vitiosum esse argumentum, cum constet quatuor terminis, iterum Martyr affirmat, non esse nisi tres terminos, videlicet **CHRISTI** corpus, existens in cælo, existens in Sacramento: & duobus aliis argumentis contendit omninò sequi, vt

Sacra-